

30.5.2022

Metsänkäsittelyn ohje sääksen pesän lähistöllä

Yleistä

Tämä ohje koskee kaikkia metsätaloustoimenpiteitä sääksen (eli kalasääsken) pesän läheisyydessä, mukaan lukien hakkuut, puutavaran kuljetus, istutus, taimikon hoito ja ojitus. Myös melu tai kauempana tapahtuva toiminta paikalla, josta on näköyhteys pesälle, voi aiheuttaa pesinnän keskeytymisen.

Ohjeen ovat laatineet Sääksisäätiön sääksityöryhmä, Helsingin yliopiston Luonnontieteellinen keskusmuseo, Ympäristöministeriö, Maa- ja metsätalousministeriö, ELY-keskukset, Metsähallitus ja Suomen metsäkeskus talvella 2021.

Sääksien suojeltavat pesäpaikat

Petolintujen pesäpaikkarekisterissä ovat näkyvissä tiedossa olevat sääksen pesät, jotka ovat olleet käytössä viimeisen kymmenen vuoden ajanjaksona ja joiden arvioidaan olevan sääkselle pesintäkelpoisia. Sääksen pesäpuut on yleensä merkitty puun runkoon kiinnitetyllä kyltillä. Jos kyltti puuttuu sääksen pesäpuusta, on pesän sijainti syytä ilmoittaa Luonnontieteellisen keskusmuseon sääksiseurantaan (petolintuseuranta@luomus.fi) tai Sääksisäätiölle (saaksi@saaksisaatio.fi).

30.5.2022

Sääksen pesä on puun latvassa, latvan päällä. Pesäpuu on useimmiten tasalatvainen vanha mänty, jonka pituuskasvu on loppunut vuosikymmeniä sitten. Tämän seurauksena tasalatvan oksat ovat riittävän vankkoja kannattelemaan lumikuormineen satojen kilojen painoista pesää. Pesiä on myös esimerkiksi katkenneiden kuusten latvoissa. Etelä- ja Keski-Suomen metsissä on metsätalouden seurauksena vain vähän sääksen pesäpuiksi soveltuvia puita. Tämän vuoksi ovat sääksien suojelijat rakentaneet maanomistajien luvalla satoja tekopesiä, jotka sääkset ovat hyväksyneet

Sääksen pesä voi olla monenlaisessa ympäristössä kuten pienessä saarella, harjumetsässä tai kaukana vesistöistä suomännikössä. Pesää tukeva puun latva on keskeinen pesän sijaintia määrittävä tekijä. Pesäpuun on oltava ympäristön puita korkeampi siten, että pesästä on esteetön lento useimpiin suuntiin. Jos pesäpuu ja sen ympäristö säilyvät sääkselle edullisina, voi pesä olla asuttuna kymmeniä vuosia.

Metsänkäyttöilmoitusten käsittely sääksen pesäpaikkojen lähellä

Kun tiedossa oleva sääksen pesä on alle 500 metrin etäisyydellä metsänkäyttöilmoituksen alueesta, lähettää Metsäkeskus tämän ohjeen maanomistajalle, ilmoituksen laatijalle ja hakkuuoikeuden haltijalle. Kun pesä on alle 50 metrin etäisyydellä metsänkäyttöilmoituksen alueesta, lähettää Metsäkeskus tiedot pesästä ja metsänkäyttöilmoituksesta myös alueelliselle ELY-keskukselle, joka antaa tarvittaessa tarkempia ohjeita tämän ohjeen soveltamisessa kunkin pesän lähellä.

30.5.2022

Sääksen pesäpaikkojen huomiointi metsänkäsittelyssä

Sääksen pesimäaika on Etelä- ja Keski-Suomessa 1.4.–15.9. ja Pohjois-Suomessa (Kainuu, Koillismaa ja Lappi) 15.4.–15.9. ja tällöin laji on arka häiriölle.

Metsänkäsittelytoimenpiteissä otetaan huomioon kaksi vyöhykettä (suojavyöhyke ja häiriövyöhyke) pesän ympärillä. Suojavyöhykkeen säde on noin 50 metriä pesästä ja häiriövyöhykkeen 500metriä. Asuttujen pesien suoja- ja häiriövyöhykkeillä tulee välttää kaikkea häiriötä sääksen pesimäaikana. Metsänkäsittelytoimenpiteet tulee ajoittaa pesimäajan ulkopuolelle.

Noin 50 m säteellä pesästä (suojavyöhykkeellä) ei tule tehdä mitään muita metsänkäsittelytoimenpiteitä kuin sääksen pesintää edistäviä välttämättömiä toimenpiteitä.

Suojavyöhykkeen ulkopuolella häiriövyöhykkeellä tulee hakkuutoimenpiteissä välttää jyrkän rajan muodostumista suojavyöhykkeen ja häiriövyöhykkeen välille esimerkiksi suosimalla jatkuvapeitteistä kasvatusta suojavyöhykkeen lähellä.

Pesimäpaikkojen suojeleminen

Alueellinen ELY-keskus tutkii laji- ja tapauskohtaisesti alueen suojelemismahdollisuudet. Mikäli pesäpuun välittömässä läheisyydessä sijaitsee metsälain 10§:n tarkoittama elinympäristö, voi maanomistaja tiedustella Metsäkeskuksesta alueen määräaikaisen ympäristötukisopimuksen mahdollisuutta.